

De Vlaamse minister van Begroting, Financiën en Energie

De Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

CONCEPTNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Conceptnota Windkracht 2020

Inhoudstabel

1. Algemeen kader
2. Doelstelling conceptnota Windkracht 2020
3. Stand van zaken Fast Lane Windenergie
4. Het windpact. Een samenwerkingsverband voor de realisatie van provinciale doelstellingen voor windenergie
5. Acties ter bevordering van het realiseren van de doelstelling Windkracht 2020
6. Doorkijk naar de lange termijn
7. Voorstel van beslissing

1. Algemeen kader

De energietransitie die Vlaanderen en Europa doormaken is maatschappelijk (economisch, klimatologisch en sociaal) een van de grootste uitdagingen voor deze generatie beleidsmakers en belanghebbenden. Naast het tegengaan van de verdere klimaatverandering, spelen voor deze energietransitie andere drivers een belangrijke rol, een duurzame en zekere energievoorziening en de beschikbaarheid van betaalbare hernieuwbare energie. Hiervoor is nood aan een lange termijnkader voor de transitie. De energietransitie moet worden gerealiseerd op een zo kostenefficiënt mogelijke en betaalbare wijze en de leveringszekerheid moet gegarandeerd blijven. Hernieuwbare energie is een van de centrale componenten van de energietransitie.

Vlaanderen zet mee haar schouders onder de Europese klimaat- en energiedoelstellingen waarin ambitieuze doelstellingen voor de beperking van de uitstoot van broeikasgassen, de verbetering van de energie-efficiëntie en de verhoging van het aandeel energie uit hernieuwbare energiebronnen zijn afgesproken.

Inzake hernieuwbare energiebronnen moet België tegen 2020 13% van het bruto finaal eindverbruik uit hernieuwbare energiebronnen halen. Vlaanderen neemt hierin haar verantwoordelijkheid. Op 4 december 2015 heeft Vlaanderen met de andere gewesten en de federale overheid een beleidsakkoord afgesloten in het kader van de intrabelgische verdeling van deze te behalen doelstelling. Hierin is bepaald dat Vlaanderen 25.074 GWh hernieuwbare energie tegen 2020 moet produceren.

Om deze Vlaamse hernieuwbare energiedoelstelling te halen, moeten de groenestroom- en de groenewarmteproductie nog sterk verhogen en moet ook de energie-efficiëntie nog sterk verbeteren. De Vlaamse Regering werkt hiervoor diverse initiatieven uit.

In maart 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota Fast Lane windenergie goed. Hierin worden voor drie toenemende ambitieniveaus voor windenergie op land de consequenties op verschillende vlakken onderzocht. Hiervoor werden een digitale vergunningendatabank en simulatietools ontwikkeld. Voor windenergie wordt hiermee het technisch, economisch en maatschappelijk aanvaardbaar potentieel in Vlaanderen preciezer in kaart gebracht. Verder wordt er nagegaan welke consequenties hieraan verbonden zijn en worden diverse manieren onderzocht om de inplanting van windturbines te faciliteren voor zones waar een interessant potentieel aanwezig is.

De ontwikkeling van windenergie op land is niet louter een energiethema maar omvat een breed scala van aandachtspunten, gaande van impact op mens en natuur, inpassing in het elektriciteitsnetwerk, ruimtelijke en landschappelijke aspecten, grondbestemmingen, defensie, luchtvaart, ... De concrete uitwerking van de conceptnota Fast Lane gebeurt dan ook binnen een transversaal kader waarin verschillende beleidsvelden betrokken zijn.

Het Energiedecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering voor elk jaar een bruto binnenlandse groenestroomproductie vooropstelt en indicatieve subdoelstellingen per hernieuwbare energiebron vastlegt die erop gericht zijn de vooropgestelde bruto binnenlandse groenestroomproductie te bereiken. Indien de werkelijke productie per hernieuwbare energiebron meer dan 10% afwijkt van de subdoelstelling, dan dient het VEA een evaluatie te maken van de quota- en productiedoelstellingen. Er moet dan ook geëvalueerd worden welke de oorzaken zijn van de afwijkingen en er worden remediërende maatregelen of een bijsturing van de subdoelstelling voorgesteld.

Voor windenergie werd initieel (januari 2014) uitgegaan van een jaarlijks bijkomend vermogen van 80 MWe. In het kader van de "Fast Lane" voor windenergie werd een inventaris gemaakt van de vergunde windturbines. Hieruit blijkt dat er vergunningen zijn toegekend voor een totaal vermogen van 500 MWe. Dit vermogen kan in de periode tot 2020 worden gerealiseerd. Gespreid over 5 jaar geeft dit een jaarlijks bijkomend vermogen van 100 MWe.

In 2016 werden in het kader van de uitwerking van het Energieplan de subdoelstellingen van 2014 geherevalueerd. Omwille van de onzekerheden rond biomassa, is er een hogere ambitie voor zonne-energie, windenergie en groene warmte nodig in de plaats van groene stroom uit biomassa. Voor windenergie is er daarbij een extra productie vooropgesteld van 1.563 GWh. Dit betekent dat er vanaf 2016 jaarlijks 390 GWh extra moet worden geproduceerd wat overeenkomt met jaarlijks 70 windturbines van 2,5 MW of 59 windturbines van 3 MW en jaarlijks 2230 draaiuren.

2. Stand van zaken Fast Lane Windenergie

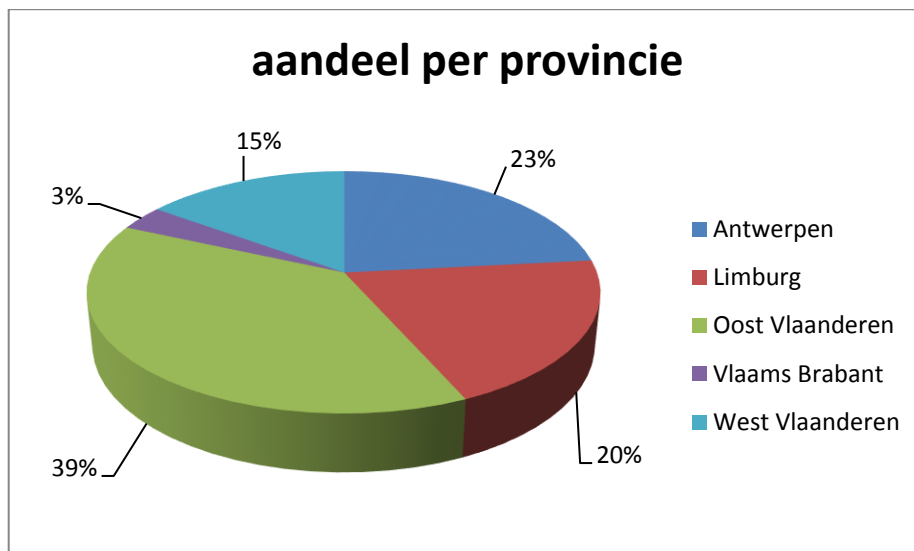
In het kader van de conceptnota Fast Lane Windenergie werden twee werkgroepen opgestart, elk met een verschillende taakstelling.

Een eerste werkgroep is de planningswerkgroep. Deze was belast met het in kaart brengen van het potentieel aan grootschalige windenergie in Vlaanderen rekening houdend met de diverse aspecten en in het licht van diverse ambitieniveaus, het bundelen van alle noodzakelijke informatie over de verschillende parameters inzake de inplanting van windturbines en het formuleren van voorstellen rond de drempelwaarden voor diverse scenario's. Deze scenario's moeten toelaten het debat rond windenergie in Vlaanderen verder te onderbouwen. De juridische werkgroep had de opdracht de mogelijkheden rond faciliteren van de inplanting van windturbines in gunstige zones te onderzoeken. Tot slot kreeg het Vlaams Energieagentschap ook de opdracht om de mogelijkheid tot tendering van windturbines te onderzoeken.

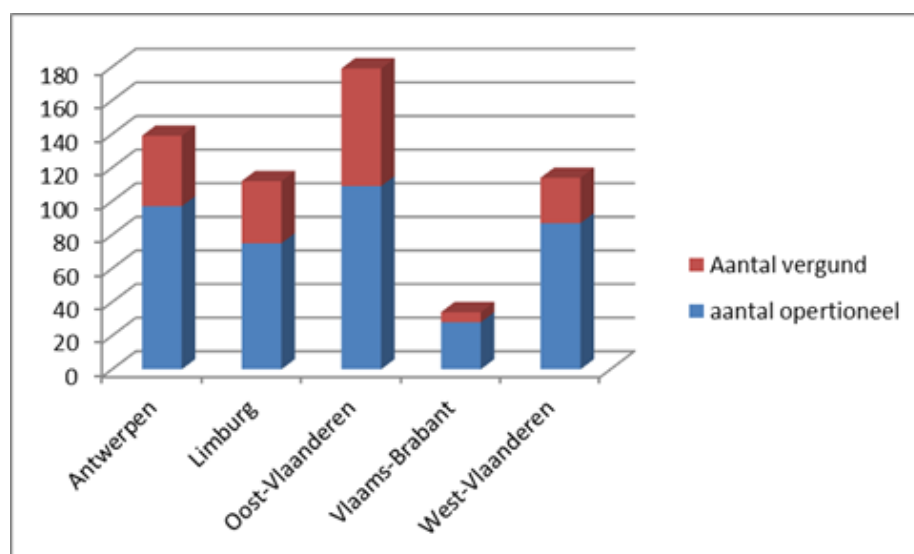
De planningswerkgroep werkte uiteindelijk op vier acties:

- 1) het via een GIS-analyse het in kaart brengen van de situatie 'as is'. Hierbij wordt een opsomming gemaakt van de operationele windturbines, opgedeeld in functie van het bestemmingsgebied (zeehavengebied, industriegebied, agrarisch gebied,...) met een overzicht ten opzichte van de positieve en negatieve aanknopingspunten;
- 2) het verzamelen van accurate data van de momenteel volledige of deels vergunde windturbines, alsook de geweigerde opgedeeld naar bestemmingsgebied en een analyse van deze data, tevens ten opzichte van positieve en negatieve aanknopingspunten;
- 3) het voorbereiden van quick-wins. Dit zijn maatregelen die ervoor kunnen zorgen dat het potentieel aan bijkomende windturbines opgekrikt kan worden door relatief eenvoudige ingrepen.
- 4) het uitvoeren van scenario-analyses waarbij het potentieel en mogelijke inplantingslocaties van turbines met hun bijhorende consequenties in kaart worden gebracht aan de hand van drie ambitieniveaus.

De eerste drie acties werden reeds uitgevoerd. Relevant voor de bepaling van de doelstelling in punt 3 van deze conceptnota is het resultaat van actie 2. Er werd bepaald dat vandaag reeds 500MWe aan turbines vergund is. Dit wordt verder verfijnd in onderstaande grafieken:

Figuur: Procentueel aandeel in het totaal aantal volledig vergunde turbines.

Figuur: Het aantal operationele en vergunde turbines op 11/04/2015

Wat betreft de derde actie werden volgende quick-wins geïdentificeerd:

- De analyse van de dossiers bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen geeft aan dat een potentieel aan windturbines geblokkeerd blijft.
- Het aspect luchtvaart/radar/defensie als hoofdzakelijke weigeringsgrond bij bouwvergunningen komt niet uitgesproken naar voor. De reden hiervoor is echter dat weinig tot geen aanvragen worden ingediend in deze zones. Verder onderzoek loopt i.s.m. de windsector en de luchtvaarsector om na te gaan waar in de projectontwikkeling de dossiers precies stranden.
- De haven van Zeebrugge hinkt achterop t.o.v. de andere havens in het uitrollen van het aangetoond potentieel in het achterhavengebied.
- De nood om verder te onderzoeken of de potentie en wenselijkheid van windturbines gebundeld aan hoogspanningsleidingen, een quick win inhoudt.

Het uitvoeren van de scenario-analyses op basis van drie verschillende ambitieniveaus loopt vertraging op. Het onderzoek naar modelleerbare aspecten voor windenergie is samen met de GIS-tool specifiek voor de impactanalyse zijn afgerond, maar voorlopig zijn nog geen resultaten beschikbaar van de uit te voeren scenario-analyses. Verwacht wordt dat begin 2017 de eerste resultaten voorgesteld kunnen worden.

De juridische werkgroep dient algemeen om meer duidelijkheid te geven voor zowel de aanvragers, de vergunningsverleners en de burgers in welke omstandigheden windturbines geplaatst kunnen worden en hoe dit juridisch gefaciliteerd kan worden. Op basis van de conceptnota Fast Lane Windenergie onderzocht de juridische werkgroep de mogelijkheden, vereisten, voor- en nadelen van facilitatiemogelijkheden voor het inplanten van windmolens.

Er werd ingezet op een analyse van de juridische instrumenten in Vlaanderen. De werkgroep ging na over welke juridische instrumenten en procedures we beschikken in Vlaanderen, wat hun voor- en nadelen zijn ten aanzien van de uitrol van windenergie en welke mogelijke maatregelen kunnen genomen worden. Binnen dit pakket werd een specifieke analyse gevoerd naar het (juridisch) omgaan met concurrerende projecten in potentiële inplantingslocaties en hoe met opstalrechten in geschikte zones voor de inplanting van windturbines kan omgegaan worden;

Tot slot werd de studie rond tendering van windenergie afgeleverd in maart 2016. Tijdens de studie is gebleken dat de potentiële toepassing van zonetendering voor windenergie op land in Vlaanderen heel beperkt is en dat deze evaluatie niet los kan gezien worden van het steunmechanisme. Om die reden is in deze studie ook uitgebreid aandacht besteed aan de mogelijke invoering van steuntendering voor windenergieprojecten in het Vlaamse Gewest, temeer daar dit instrument in de nieuwe Europese richtsnoeren voor staatssteun als het meest aangewezen steunmechanisme voor hernieuwbare energie wordt beschouwd. Op basis van de analyse van deze richtsnoeren, de diverse studies inzake tendering en de ervaringen ter zake in andere lidstaten wordt de invoering van steuntendering voor windenergie als een realistische en haalbare optie beschouwd. Om de bestaande marktregels (leveranciersverplichting, certificatenmarkt,...) maximaal te kunnen behouden, kan het aantal groenestroomcertificaten per windenergieproject toegewezen worden via tendering. Op die manier ontstaat een grotere concurrentie tussen projectontwikkelaars en wordt de subsidie bepaald via marktwerking en niet door de overheid. De belangrijkste uitdagingen om tot een optimaal resultaat te komen zijn: voldoende aantal potentiële deelnemers aan de tender, vertrouwen van de investeerders in het concept en een aangepast ontwerp om strategisch biedgedrag te vermijden en een hoge realisatiegraad te bekomen.

3. Doelstelling conceptnota Windkracht 2020

Vlaanderen zet met een indicatieve bijkomende elektriciteitsproductie van 1.563 GWh uit windenergie tegen 2020 in op een ambitieuze maar haalbare doelstelling. Deze doelstelling is indicatief, omdat aan de Vlaamse Regering in januari 2017 nieuwe subdoelstellingen hernieuwbare energie ter goedkeuring zullen worden voorgelegd. Op dit moment wordt voorlopig uitgegaan van Scenario 2 in de eerder goedgekeurde conceptnota 'Energieplan: Voorstel van nieuwe

subdoelstellingen hernieuwbare energie 2020 voor stakeholderoverleg'. Deze ambitie is enkel realiseerbaar als alle betrokken actoren hun schouders zetten onder deze doelstelling en samen analyseren waar nog bijkomend potentieel aanwezig is. Dit veronderstelt een versterkte samenwerking tussen de verschillende overheden.

Na de vastlegging van de provinciale verdeling van de Vlaamse windenergiedoelstelling door de Vlaamse Regering zal de Vlaamse overheid een samenwerkingsverband opzetten waarin de Vlaamse provincies, samen met de Vlaamse overheid, de sector en de steden en gemeenten de realisatie van de doelstelling voor windenergie op land faciliteren.

Dit samenwerkingsverband opzetten vormt het doel en het onderwerp van de conceptnota Windkracht 2020. We zetten in de conceptnota uiteen hoe dit samenwerkingsverband er kan uitzien, welke taakstellingen ze heeft, welke timing hierin noodzakelijk is, welke drempels overwonnen moeten worden en welke acties we hieraan kunnen koppelen. Dit actieplan is een rollend actieplan. Bij de uitrol van deze conceptnota zullen knelpunten worden opgelost, maar uit analyses kunnen nieuwe knelpunten naar boven komen waarvoor nieuwe acties noodzakelijk zijn. Deze moeten op een dynamische manier kunnen worden afgerond of ingevoerd.

De Vlaamse overheid wil met de conceptnota Windkracht 2020 ook bewaken dat de prioritaire inplantingslocaties maximaal worden benut. De Vlaamse zeehavengebieden en industriegebieden zijn vandaag logische, prioritaire inplantingsplaatsen voor grootschalige windenergie. Niet enkel omdat deze locaties ruimte-technisch ideale plaatsen zijn, maar ook omdat windturbines een symbiose vormen met het werklandschap dat een industriegebied of havengebied is. Daarenboven betekenen ze een economisch-klimatologische toegevoegde waarde voor het havengebied. De grootste havengebieden in Europa zetten trouwens allen in op grootschalige windenergie. Geen enkel Vlaams havengebied mag hierbij achterblijven. Deze prioritaire inplantingsplaatsen verlagen ook de druk op het open ruimte gebied. Indien het potentieel in havengebieden niet maximaal wordt benut, moeten we potentieel in andere gebieden zoeken en wordt de doelstelling suboptimaal ingevuld.

4. Het windpact. Een samenwerkingsverband voor de realisatie van provinciale doelstellingen voor windenergie

Met de conceptnota Windkracht 2020 willen we 1.563 GWh bijkomende productie uit windenergie op land realiseren tegen 2020. We willen dit zoveel mogelijk doen binnen het huidige beleidskader. Een te ingrijpende wijziging aan het beleidskader doorvoeren, zou te veel tijd vragen en een belangrijke inkorting van de resterende implementatietermijn impliceren. Dit maakt de realisatie van de doelstelling tegen 2020 onmogelijk.

Taken van het Samenwerkingsverband

Alle betrokken actoren moeten hun schouders zetten onder de realisatie van de doelstelling door samen te analyseren waar er nog bijkomend potentieel aanwezig is en dit potentieel te faciliteren naar realisatie.

De Vlaamse overheid wil hiervoor een samenwerkingsverband uittekenen tussen de windenergiesector, de Vlaamse provincies en de Vlaamse overheid om van onderuit te komen tot een provinciale verdeling van de doelstelling voor windenergie op land tegen 2020 zodat de Vlaamse Regering een beslissing kan nemen. Via het samenwerkingsverband wil men ook de realisatie van dit potentieel faciliteren.

De provincie zal gevraagd worden om voor haar grondgebied een inschatting van het potentieel aan bijkomende windenergie te maken, ze werkt hiervoor samen met de windenergiesector. Deze partijen worden hierbij ondersteund door de Vlaamse overheid. Deze ondersteuning zal gebeuren op basis van het al geleverde werk rond potentieelonderzoek naar windenergie. Binnen het huidige beleidskader worden eveneens de drempels bepaald die de mogelijk uitvoering in de weg staan.

In onderling overleg komen de verschillende provincies samen met de Vlaamse windenergiesector tot een voorstel van verdeling van de doelstelling voor windenergie tegen 2020. Dit voorstel wordt

overgemaakt aan de Vlaamse Regering, die een beslissing neemt. Er wordt ook een actieplan opgesteld voor het wegwerken van de geïdentificeerde lokale drempels.

Het voorstel van verdeling van deze doelstelling houdt rekening met de reeds vergunde turbines per provincie, de resultaten van de potentiëleanalyse per provincie, het windaanbod, het maximaliseren van de prioritairere inplantingslocaties (zoals havengebieden en industriegebieden), de beschikbaarheid van de vereiste netaansluiting en het maximaal wegwerken van de geïdentificeerde drempels. Dit voorstel wordt voorgelegd aan de Vlaamse regering die een beslissing neemt over deze provinciale doelstellingen en opneemt in een windpact.

Vervolgens zal de Vlaamse Overheid de provincie ondersteunen om haar afgesproken doelstelling om te zetten naar het faciliteren van de projecten in concrete inplantingslocaties in de provincie. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeenten. Op deze manier worden ook de gemeenten geresponsabiliseerd in het mee helpen uitwerken van het Vlaamse windenergiebeleid.

De bedoeling is dat de verdeling van de Vlaamse doelstelling per provincie voortvloeit uit een proces van intensieve samenwerking, waarbij elke partner erkend wordt voor zijn expertise. Het proces groeit van onderuit, op basis van realistische inschattingen per provincie.

Een Kernteam Windenergie

Voor de ondersteuning in het opstellen en de uitvoering van het windpact wordt door de Vlaamse overheid een Vlaams Kernteam Windenergie samengesteld. Dit kernteam moet ondersteuning geven in de zoektocht naar potentieel in de verschillende provincies en toetst de algemene impact van de potentiezones af. Het kernteam volgt het voorstel tot verdeling van de doelstelling tussen de provincies en de voortgang van het proces op. Hierbij evalueert het Kernteam of eventuele bijstellingen noodzakelijk zijn.

In het kader van de uitwerking van de conceptnota Fast Lane is expertise opgebouwd en zijn technische tools ontwikkeld die voor deze taken kunnen worden ingezet. Binnen dit kernteam is zowel kennis vanuit milieutechnisch oogpunt, vanuit het ruimtelijk oogpunt als vanuit het energieoogpunt aanwezig.

Gezien de brede aspecten, het tijdskader en de resultaatgerichte opzet, is het van groot belang dat zowel het departement Omgeving als het Vlaams Energieagentschap worden samengebracht binnen dit Kernteam Windenergie. Dergelijke samenwerking tussen verschillende diensten van de Vlaamse overheid kan passen binnen de geest van het regeerakkoord waarbij we belangrijke projecten binnen tijdelijke projectorganisaties brengen om verkokering te vermijden en de organisatie te verbeteren zodat met één gedragen stem kan gesproken worden.

We voorzien voor dit Kernteam Windenergie 3 keer 0,5 VTE voor één werkjaar vanaf 1 januari 2017, waarbij 0,5 VTE uit het huidige departement LNE met expertise in de milieutechnische aspecten van windenergie, 0,5 VTE uit het departement Ruimte Vlaanderen met expertise in de ruimtelijke aspecten van windenergie en 0,5 VTE uit het Vlaams Energieagentschap. De werking van dit kernteam wordt op het einde van het eerste werkjaar geëvalueerd, met oog op een eventuele verlenging van de ingezette VTE's.

Ook de Interdepartementale Windwerkgroep, opgericht met de Omzendbrief over de inplanting van grootschalige windenergie, heeft haar rol in dit proces. Deze Windwerkgroep brengt adviesinstanties inzake vergunningen samen, aangevuld met vertegenwoordiging vanuit de windenergiesector en experts. De windwerkgroep geeft advies in concrete dossiers voorafgaand aan de geldende vergunningsprocedures, over knelpunten die vastgesteld zijn bij de advisering over vergunningsaanvragen en over projectinitiatieven en planningsinitiatieven. Hierbij worden ook mogelijke oplossingen voorgesteld. De Windwerkgroep kan vooral ingezet worden in de tweede fase om de realisatie van concrete projectente faciliteren.

Rol van de windsector

Vlaanderen koos in het verleden voor een omkaderend windbeleid. Dat zorgde ervoor dat voornamelijk de windsector de know-how heeft over de het potentieel aan bijkomende turbines in Vlaanderen. Het is dan ook essentieel dat de sector betrokken wordt bij de bepaling van de provinciale doelstellingen door het samenwerkingsverband.

Het is de bedoeling dat de verdeling van de 1.563 GWh bijkomende elektriciteit uit windenergie zal gebeuren volgens de eerder vermelde criteria.

Rol van de provincies

De Vlaamse provincies bouwden de afgelopen jaren heel wat expertise op inzake windenergiebeleid en potentieonderzoek, hebben een voldoende algemeen overzicht tegelijk met een voldoende lokale betrokkenheid en zijn de aanspreekpunten naar het lagere bestuursniveau.

In de uitwerking van de vastgelegde provinciale doelstellingen, zal de provincie in samenwerking met de gemeenten voor de verschillende potentiegebieden onderzoeken hoe deze zones naar realisatie kunnen gefaciliteerd worden. Elk gebied is maatwerk en zal binnen deze context een aangepaste aanpak vergen.

Het Kernteam Windenergie monitort en volgt dit proces op en kan tevens aanspreekpunt zijn voor knelpunten die boven-provinciaal zijn. De Interdepartementale Windwerkgroep speelt hier haar eerder geschetste adviesrol voorafgaand aan concrete vergunningstrajecten

Havengebieden

De Vlaamse overheid wil bewaken dat de prioritaire inplantingslocaties maximaal worden benut. De Vlaamse zeehavengebieden zijn vandaag logische, prioritaire inplantingsplaatsen voor grootschalige windenergie.

Binnen de specifieke context van elk havengebied in Vlaanderen wordt de bestaande werking verder ondersteund of wordt een werking opgericht die de zone voor inplanting van grootschalige windenergie maximaliseert in symbiose met de bestaande en toekomstige havenactiviteit, de betrokken havenbedrijven zullen uitgenodigd worden om het trekkerschap hiervoor op te nemen.

Timing

Om de beleidsdoelstelling tegen 2020 te realiseren, moeten de potentiegebieden die nog ontwikkeld moeten worden tijdig gekend zijn. Dit omvat in grote mate ook het doorlopen van de vergunningsprocedure. Eens de doelstellingen voor elke provincie zijn vastgelegd, dienen deze in de volgende fase gefaciliteerd te worden naar een concrete invulling in samenwerking met de gemeenten. Het is dan ook noodzakelijk dat medio 2018 een duidelijk zicht is op de realiseerbaarheid van de provinciaal verdeelde beleidsdoelstelling.

De Vlaamse Regering zal tegen eind april 2017 de provinciale doelstellingen voor windenergie vastleggen, als eerste stap naar een windpact. Binnen het samenwerkingsverband moeten de provincies daarom tegen 1 april 2017 komen tot een voorstel van verdeling van de Vlaamse doelstelling van 1.563 GWh bijkomend windvermogen tegen 2020.

Indien deze samenwerking niet komt tot een voorstel voor totale invulling van de indicatieve doelstelling voor 1.563 GWh bijkomende windenergie zal het samenwerkingsverband, samen met het Kernteam nagaan welke belemmeringen dit totale potentieel in de verschillende provincies in de weg staan.

Rol van de Vlaamse Overheid

Het Kernteam Windenergie zal na de provinciale verdeling van de doelstelling voor windenergie in Vlaanderen de verdere uitvoering monitoren. Het rapporteert vanaf de vastlegging van de provinciale doelstellingen halfjaarlijks over de voortgang van de uitwerking ervan. Deze conceptnota is een rollend actieplan. Dit wil zeggen dat in de uitrol van deze conceptnota, deze

analyse en de uitvoering, knelpunten zullen waar mogelijk worden opgelost en nieuwe knelpunten kunnen naar voorkomen die nieuwe acties noodzakelijk maken. Het kernteam bundelt deze dynamiek.

Verder identificeert de Vlaamse Overheid in deze conceptnota enkele drempels waarvoor zij gepaste actie zal ondernemen. Deze acties moeten de realisatie van de bijkomende 1.563 GWh elektriciteit uit windenergie bevorderen. De Vlaamse minister van energie zal prioritair inzetten op de acties die op de korte termijn een belangrijke impact kunnen hebben op het potentieel aan windenergie, zoals de oprichting van thematische werkgroepen voor defensie en luchtvaart.

5. Acties ter bevordering van het realiseren van 1.563 GWh windenergie op land

Drempels in het realiseren van 1.563 GWh windenergie op land

De winddoelstelling vertaalt zich naar concrete projecten op de grond, daar moeten lasten en lusten verdeeld worden. Dit moeten we samen realiseren. Iedereen dient zijn verantwoordelijkheid te nemen om een technisch, economisch en maatschappelijke inplanting van windturbines te garanderen tegen het licht van de gestelde doelstellingen.

Uit de analyse in uitvoering van het kader van de Conceptnota Fast Lane zijn intussen al drempels en mogelijke quick wins geïdentificeerd. Deze vormen de basis van het actieplan dat daarnaast ook in een aantal ondersteunde acties voorziet naar de provincies.

De conceptnota Windkracht 2020 is een rollend actieplan. Dit wil zeggen dat dit als een dynamische werking moet gezien worden. Het is evident dat in de uitrol van deze conceptnota, deze analyse en de uitvoering, knelpunten zullen worden opgelost en nieuwe knelpunten kunnen naar voorkomen die nieuwe acties noodzakelijk maken. Deze moeten op een dynamische manier kunnen ingevoerd of afgesloten worden.

1. Oprichten van de interbestuurlijk overleg naar provinciale winddoelstellingen

In overleg met de uitvoerende ministers en onder coördinatie van het Kernteam Windenergie wordt de inhoud van het samenwerkingsverband verder vastgelegd met de verschillende provincies om samen, in overleg te komen tot een voorstel van provinciale verdeling van de Vlaamse doelstelling voor windenergie tegen 2020.

In de uitwerking van dit vastgelegd samenwerkingsverband neemt de provinciale deputatie een coördinerende rol op voor haar provincie om de taken zoals beschreven in de Conceptnota uit te voeren.

Daarbij brengt ze expertise in zowel ruimtelijke als milieutechnische aspecten voor windenergie samen uit de in de verschillende provincies gelopen of lopende beleidsprojecten rond de inplanting van grootschalige windenergie en werkt hiervoor samen met de windenergiesector. Deze partijen worden hierin ondersteund door het Kernteam Windenergie, dat tevens waakt over de verdeling van de doelstelling tussen de provincies en over de voortgang van het proces. Hierbij evalueert het Kernteam of eventuele bijstellingen noodzakelijk zijn..

Tevens staat de Interdepartementale Windwerkgroep, opgericht met de Omzendbrief over de inplanting van grootschalige windenergie, ter beschikking.

2. Ondersteuning van de provincies in onderzoek en analyse van potentieel aan windenergie

Verschillende Vlaamse provincies hebben reeds een provinciaal beleidsplan voor grootschalige windenergie, afgewerkt of in fase van opmaak, of hebben een inschatting gemaakt van de potentiële inplantingsgebieden voor windenergie. In samenwerking met de windsector kan deze als basis gebruikt worden voor de inschatting van het provinciaal potentieel en de verdeling van de Vlaamse doelstelling.

Binnen de uitwerking van de conceptnota Fast Lane zijn analysetools ontwikkeld die de transversale werkgroep toelaten om de impact en consequenties van steeds toenemend aandeel

windenergie op land na te gaan. Deze tools staan tevens ter beschikking voor het Kernteam in het kader van deze conceptnota.

3. Maximaliseren van het potentieel in de Vlaams havengebieden

De Vlaamse havengebieden in Zeebrugge, Gent, Oostende, de Waaslandhaven en Antwerpen zijn prioritaire inplantingsplaatsen voor grootschalige windenergie. Dit zijn niet alleen windtechnisch en ruimte-technisch ideale locaties maar windturbines vormen ook een symbiose met het werklandschap dat een industriegebied of havengebied is.

Daarenboven vormen ze een economisch-klimatologische toegevoegde waarde voor het zeehavengebied. De grootste havengebieden in Europa zetten allen in op grootschalige windenergie. Geen enkel Vlaams havengebied mag hierbij achterblijven.

Deze prioritaire inplantingsplaatsen verlagen ook de druk op het open ruimte gebied. Indien het potentieel in zeehavengebieden niet maximaal wordt benut, moeten we potentieel in andere gebieden zoeken en wordt de doelstelling suboptimaal ingevuld.

Elk havengebied dient in deze context, op basis van een maximalisatie van het windenergiepotentieel, onder trekkerschap van het gemeentelijk havenbedrijf en in overleg met alle stakeholders, de optimale invulling van het havengebied te garanderen in evenwicht met de (geplande) havenactiviteiten. Het potentieel aan grootschalige windenergie wordt hierbij, gezien de complexere technische omgeving die een havengebied is, planmatig onderzocht, in overleg met de stakeholders, drempels worden geïdentificeerd die de invulling van het potentieel mogelijk belemmeren en acties worden voorgesteld.

Het hogervermelde Vlaams Kernteam Windenergie en de Interdepartementale Windwerkgroep staat tevens ter beschikking om het concretiseren en faciliteren van de verschillende zones te ondersteunen.

4. Maximaliseren van wind op grootschalige industriegebieden

De Vlaamse industriegebieden zijn prioritaire inplantingsplaatsen voor grootschalige windenergie. Dit zijn ruimte-technisch ideale locaties, windturbines vormen ook een symbiose met het werklandschap dat een industriegebied is. Daarenboven vormen ze een economisch-klimatologische toegevoegde waarde en verlaagt de optimale inplanting van windturbines in de industriegebieden ook de druk op het open ruimte gebied.

Binnen het samenwerkingsverband duidt de provinciale deputatie een trekker aan voor de optimale invulling van de potenties op de industriezones van de provincie. Elk gebied is hierbij maatwerk. In overleg met de stakeholders worden de eventuele drempels geïdentificeerd die de invulling van het potentieel belemmeren en acties worden voorgesteld.

Het hogervermelde Vlaams Kernteam Windenergie en de Interdepartementale Windwerkgroep staat tevens ter beschikking om het concretiseren en faciliteren van de verschillende zones te ondersteunen.

5. Oprichten van een thematische werkgroep defensie

Luchtvaartactiviteiten, zowel in de context van defensie als van burgerluchtvaart, en de inplanting van windturbines moeten op elkaar afgestemd worden zodat de noodzakelijke luchtvaartactiviteiten veilig kunnen uitgevoerd worden tegelijk met het maximaal benutten van het potentieel aan windenergie in Vlaanderen in een context waarbij de beschikbare ruimte uiterst schaars is.

Onder trekkerschap van de Vlaamse sectorfederatie voor windenergie wordt een werkgroep opgericht met gemandateerden uit de militaire administratie die de prioritaire knelpunten bepalen en nagegaan welk potentieel daar kan worden ontsloten. Op basis van dit werk, zal de werkgroep onder mandaat verder onderhandelen in de werkgroep om voor deze knelpunten tot een gestructureerde oplossing te komen.

Verder kan er ook op politiek niveau verder overleg gepleegd worden om structureel enkele drempels weg te werken. De Vlaamse minister bevoegd voor energie zal hierin het initiatief nemen.

6. Oprichten van thematische werkgroep burgerluchtvaart

Luchtvaaractiviteiten, zowel in de context van defensie als van burgerluchtvaart, en de inplanting van windturbines moeten op elkaar afgestemd worden zodat de noodzakelijke luchtvaartactiviteiten veilig kunnen uitgevoerd worden tegelijk met het maximaal benutten van het potentieel aan windenergie in Vlaanderen in een context waarbij de beschikbare ruimte uiterst schaars is.

Onder trekkerschap van de Vlaamse sectorfederatie voor windenergie en de Vlaamse minister van energie wordt een werkgroep opgericht met gemandateerden uit de bevoegde diensten die de prioritaire knelpunten bepalen en nagegaan welk potentieel daar kan worden ontsloten. Op basis van dit werk, zal de werkgroep onder mandaat verder onderhandelen in de werkgroep om voor deze knelpunten tot een gestructureerde oplossing te komen.

Verder kan er ook op politiek niveau verder overleg gepleegd worden om structureel enkele drempels weg te werken. De Vlaamse minister bevoegd voor energie zal hierin het initiatief nemen.

7. Mogelijkheden tot het versnellen van de doorlooptijd voor vergunningsprocedures

In februari 2017 zal de eengemaakte vergunning, de Omgevingsvergunning, van start gaan. Daarmee herleidt Vlaanderen de vroegere aparte bouw- en milieuvergunningsprocedure op verschillende bestuurlijke niveaus, tot één procedure op één bestuurlijk niveau. Hiermee worden alle aspecten samen in overweging genomen om de vergunbaarheid van het project te beoordelen. De duurtijd van een vergunningsprocedure zal hiermee ingekort worden.

In de analyse rond de bouwvergunningen in het kader van de uitwerking van de conceptnota Fast Lane, werd vastgesteld dat in een aanzienlijk deel van de afgeleverde bouwvergunningen, in beroep gegaan wordt door het college van burgemeester en schepenen of de provinciale deputatie.

Bij de verdere vertaling van de provinciale doelstellingen voor windenergie op land, zullen gemeenten betrokken worden in de vertaling van deze doelstelling naar concrete projectlocaties in de verschillende gemeenten van de provincie. Op die manier wordt een meer gedragen uitwerking van het windenergiebeleid bewerkstelligt en wordt hierbij elke actor geresponsabiliseerd. Dit moet leiden tot lokaal meer gedragen projecten en daardoor tot minder beroepsprocedures tegen vergunde projecten vanuit de lokale besturen.

Verder wordt onderzocht op welke manier de totale doorlooptijd voor vergunningsprocedures beperkt kan worden.

8. Versterken van de betrokkenheid en het verhogen van het draagvlak

Het behouden en versterken van het algemeen aanwezige draagvlak voor hernieuwbare energie en windenergie in het bijzonder is van cruciaal belang in dit traject. Het is van belang dit algemeen draagvlak voldoende te vertalen in lokaal draagvlak voor een specifiek windproject.

We ontwikkelen een Windgids waarin succesvolle windmolenprojecten als voorbeeld kunnen dienen. Deze Windgids is een handleiding met concrete tips voor lokale besturen en ontwikkelaars van windenergieprojecten. Participatie bestaat in alle maten en vormen. De Windgids brengt verschillende cases uit Vlaanderen en daarbuiten naar voren. De Windgids bundelt ook veelvoorkomende bekommernissen, de vergunningsprocedure en verschillende (samen)werkwijzen van windenergieproducenten met lokale betrokkenen. Hij zal regelmatig aangevuld worden met nieuwe goede voorbeelden.

Nadat de provinciale doelstellingen zijn vastgelegd en de omgevingsvergunning voldoende heeft gelopen, onderzoeken we de invoering van een breed gedragen, vrijwillige engagementverklaring met maatregelen om het draagvlak voor windenergie op land te verhogen. De bedoeling is om samen met de lokale besturen en de windenergiesector het draagvlak voor windturbines te verhogen. Op die manier bewaken we tevens een gedragen, lokale uitbouw van windenergie in Vlaanderen.

9. Energetische optimalisatie van gunstige projectzones

In de schaarse ruimte waarover Vlaanderen beschikt dienen we elke gunstige inplantingslocatie voor windenergie energetisch optimaal in te vullen. Deze energetische optimalisatie van een gunstige locatie is een onderdeel van de randvoorwaarden opgenomen in de herziene omzendbrief voor grootschalige windenergie uit 2014. In dit kader onderzoeken we door welke acties we tot een responsabilisering in verband met het indienen van kwaliteitsvolle vergunningsaanvragen in gunstige geachte locaties voor grootschalige windenergie kunnen komen. Enerzijds dienen de individuele vergunningsaanvragen voldoende rekening te houden met de maximale valorisatie van een gunstige projectzone en dient erop toegezien te worden dat verschillende activiteiten binnen een gunstige zone deze maximale energetische valorisatie niet in de weg staan.

Binnen deze actie wordt onderzocht op welke manier deze doelstellingen kunnen geconcretiseerd worden.

10. Het optimaliseren van het ondersteuningssysteem voor windenergie

Vandaag wordt elke turbine op eenzelfde manier ondersteund. Echter, de opbrengst van een windturbine hangt samen met het windaanbod. Het windaanbod heeft wel een noemenswaardige impact op de nodige ondersteuning. Het Vlaams Energieagentschap onderzoekt de opportuniteit om vanaf 2020 een ondersteuning toe te kennen aan nieuwe windturbineprojecten die rekening houdt met een windfactor. Ter ondersteuning van deze opdracht wordt een windkaart voor Vlaanderen opgesteld, die een inschatting moet geven de windsnelheid op ashoogte.

Om de continuïteit van het aandeel windenergie in de hernieuwbare energiemix te garanderen en oversubsidiëring te vermijden, optimaliseren we de verlengingsregeling voor onder meer windenergie die een correcte steun kan bieden, rekening houdend met het projectrisico, voor het verderzetten van de exploitatie van de turbine op dezelfde locatie.

Ook wordt de wenselijkheid en de wijze waarop kleine en middelgrote windturbines op een correcte en kosten-efficiënte wijze ondersteund kunnen worden onderzocht (zie actie 12).

11. Het windenergielandschap

In de energietransitie waar we met z'n allen voor staan, zal windenergie een prominente rol gaan spelen. Door type-locaties waar ze best geplaatst worden, zullen windturbines het toekomstig landschap van Vlaanderen vorm geven.

In samenwerking met het Team Vlaamse Bouwmeester wordt onderzocht hoe windturbines in Vlaanderen mee het landschap kunnen gaan bepalen in de toekomst. Op welke manier kunnen windturbines een opbouwend element vormen in een landschap?

12. Het stimuleren van kleine en middelgrote windturbines

Hoewel de productie van elektriciteit uit windenergie zich vandaag zo goed als enkel focust op grootschalige windenergie, kunnen ook kleine en middelgrote windturbines een bijdrage leveren aan de energieproductie. De technologie is voor deze types turbines in volle ontwikkeling. Om het ruimtelijk en het energiebeleid hierop te laten inspelen, is in 2009 voor het eerst een specifieke omzendbrief gepubliceerd die een beoordelingskader en randvoorwaarden schetst voor de inplanting van kleine en middelgrote windturbines, zodat de vergunningverlening in een globaal en uniform kader kan gebeuren.

Het voordeel van dit type turbines is dat ze uitermate geschikt zijn om via eigen decentrale productie (deels) in het eigen verbruik van KMO's en landbouwbedrijven te voorzien. Het is daarom belangrijk om in het windbeleid rond kleine en middelgrote windturbines de specificiteit van elk project te erkennen. Bij de inplanting van kleine en middelgrote windturbines moet ruimte gegeven worden aan maatwerk.

De huidige omzendbrief LNE/2009/01 werkt vandaag eerder contraproductief, deze wordt daarom afgeschaft.

Ook wordt de wenselijkheid en de wijze waarop kleine en middelgrote windturbines op een correcte en kosten-efficiënte wijze ondersteund kunnen worden onderzocht. Net omdat middelgrote windturbines een belangrijke rol kunnen spelen in de voorziening van het eigenverbruik van KMO's of industriële sites, is de huidige representatieve projectcategorie voor de Onrendabele Top-berekening en bijhorende bandingfactor misschien niet optimaal. Bij deze oefening wordt, gelet op de hoge CAPEX-kosten en meer beperkte OPEX-kosten van een middelgrote windturbine, gekeken of een investeringsstimulus een alternatief of aanvulling kan zijn voor het huidige ondersteuningssysteem.

13. Bepalen van het potentieel aan windenergie op langer termijn

Vandaag worden windturbines in Vlaanderen ingeplant in gebieden die passen binnen het huidige beleidskader, toegelicht in de Omzendbrief voor grootschalige windturbines. Deze zones geraken meer en meer ingevuld en bijkomend gebied wordt schaarser.

Binnen het Kernteam Windenergie en op basis van de in het traject Fast Lane ontwikkelde tools en expertise wordt verder onderzocht met de relevante stakeholders welke potentieel tegen welke consequentie beschikbaar is in Vlaanderen.

Samen met de windenergiesector wordt gekeken naar potentieelgebieden die vandaag niet voldoen aan (alle) criteria of afwegingselementen in de omzendbrief RO/2014/02, maar wel een grote potentie hebben aan bijkomende windturbines. Er wordt onderzocht welke consequenties een inplanting met zich meebrengt en op welke manier gunstig geëvalueerde potentieelgebieden in de toekomst toch ingeplant kunnen worden, zij het door een eventuele aanpassing van het regelgevend kader.

6. Doorkijk naar de lange termijn

Binnen Europa is een pad ingezet richting meer en meer hernieuwbare energieproductie. Dit betekent dat onze engagementen niet stoppen in 2020 en dat windenergie als een van de verschillende hernieuwbare energiebronnen binnen de energietransitie ook na 2020 een belangrijke rol zal spelen.

Na 2020 zal de Europese Unie geen bindende doelstellingen voor hernieuwbare energie voor de lidstaten meer opleggen, maar een doelstelling van 27% voor de ganse Unie. Van de lidstaten wordt verwacht dat zij zichzelf nationale streefcijfers opleggen.

Vlaanderen moet met haar energiebeleid een ambitieuze maar realistische bijdrage leveren aan het Europees beleid voor 2030 en 2050. Een concrete Vlaamse hernieuwbare energiedoelstelling voor 2030 is cruciaal daar dit bepaalt welk beleidskader de investeringen in hernieuwbare energiebronnen in Vlaanderen zal ondersteunen. De doelstelling moet gebaseerd zijn op een inschatting van het reële potentieel. Tegen eind 2017 zal België haar ambitieniveau voor hernieuwbare energie in 2030 moeten meedelen aan de Europese Commissie.

7. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan deze conceptnota en gelast de Vlaamse ministers bevoegd voor energie en omgeving met het opstarten van het overleg met de windenergiesector, de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).

De Vlaamse Regering gelast de Vlaamse ministers bevoegd voor energie en omgeving met de uitwerking van de voorgestelde maatregelen.

De Vlaamse Regering gelast de Vlaamse ministers bevoegd voor omgeving en energie om met ingang van 1 januari 2017 een Kernteam Windenergie samen te stellen dat ondersteuning zal bieden aan het Samenwerkingsverband zoals beschreven in deze conceptnota. Voor dit Kernteam worden uit het huidige personeelsbestand drie keer 0,5 VTE gemandateerd, waarbij 0,5 VTE uit het huidige departement LNE komt, met expertise in de milieutechnische aspecten van windenergie, 0,5 VTE uit het departement Ruimte Vlaanderen met expertise in de ruimtelijke aspecten van windenergie en 0,5 VTE uit het Vlaams Energieagentschap.

Deze conceptnota houdt geen financieel of budgettair engagement in.

De Vlaamse minister van Begroting, Financiën en Energie

Bart Tommelein

De Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Joke Schauvliege